

Robert Jop

(Archiwum Państwowe w Lublinie)

Przywilej króla Aleksandra Jagiellończyka z 1502 roku
dla Pawła Kamienieckiego z Pomianowa,
wójta dziedzicznego miasta Chełma

*The Privilege of King Alexander Jagiellończyk for Paweł Kamieniecki
of Pomianów, wójt (advocatus hereditarius) of Chełm from 1502*

STRESZCZENIE

Dokument dla nieznanego z imienia wójta dziedzicznego miasta Chełma z przełomu XIV i XV w. nie zachował się. Spłonął w nieznanym nam czasie i okolicznościach. W początkach XVI w. wójt chełmski Paweł Kamieniecki z Pomianowa zwrócił się z prośbą do króla Aleksandra Jagiellończyka o odnowienie przywileju. Władca, przychylając się do niej, 29 sierpnia 1502 r. wystawił nowy przywilej na wójtostwo chełmskie. Artykuł zawiera edycję dokumentu.

Słowa kluczowe: wójt dziedziczny Chełma, Paweł Kamieniecki z Pomianowa, średniowiecze, dyplomatyka

W badaniach nad początkami miasta Chełma i jego ustroju wykorzystywano ze zrozumiałych powodów w pierwszej kolejności dokumenty lokacyjne wystawione przez króla Władysława Jagiełłę w 1392 i 1425 r.¹. Mniejszym zainteresowaniem cieszył się dyplom Aleksandra Jagiellończyka z 1502 r., wydany dla Pawła Kamienieckiego z Pomianowa, wójta

¹ *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 8, wyd. I. Sułkowska-Kurasiowa, S. Kuraś, Wrocław 1976 [dalej: ZDM], nr 2547 – dokument z 1392 r.; nr 2565 – dokument z 1425 r.; H. Gmiterek, *W czasach Rzeczypospolitej szlacheckiej*, w: *Chełm i Chełmskie w dziejach*, red. R. Szczygieł, Chełm 1996, s. 52; R. Jop, *Zarys dziejów kancelarii miasta Chełma w XVII–XVIII w.*, „Rocznik Chełmski” 1998, 4, s. 13; S. Skibiński, *Losy akt i archiwów chełmskich*, „Ziemia Chełmska” 1961, s. 8; R. Szczygieł, *Jagiellońska lokacja Chełma*, „Kamena” 1992, 3/4, s. 34–35; idem, *Miasto w późnym średniowieczu. Lokacja na prawie niemieckim*, w: *Chełm i Chełmskie w dziejach*, s. 39–44; B. Zimmer, *Miasto Chełm zarys historyczny*, Warszawa 1974, s. 25 i nast.

dziedzicznego miasta Chełma². Powtarzał on prawa i przywileje, które jeden z jego poprzedników otrzymał od króla polskiego na przełomie XIV i XV w. (zob. *Aneks* do niniejszego artykułu). Dokument z 1502 r. znany jest historykom od dawna, jednak w przekazie jego treści badacze ograniczali się do informacji pochodzących ze streszczenia zawartego w 3. tomie *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, cytując jedynie te postanowienia dokumentu, które wymieniono w tym wydawnictwie³. W dyplomie dla Pawła Kamienieckiego przywilejów wójtowskich odnotowano więcej, dlatego można stwierdzić, że pomimo informacji o wykorzystaniu pełnej treści dyplomu z 1502 r.⁴, ciągle nie znamy jej w całości, a tym samym nie została ona krytycznie omówiona.

Dokument dla nieznanego z imienia wójta dziedzicznego Chełma z przełomu XIV i XV w. wystawił prawdopodobnie król Władysław Jagiełło, co wynikałoby z zapisu dyplomu z 1502 r., w którym czytamy: *exposuit licet certum priuilegium sub titulo serenissimi olim Wladislai regis, avi nostri...*⁵. Przywilej Jagiełły był uzupełnieniem dokumentu lokacyjnego miasta, który wymieniał uprawnienia wójta tylko w zakresie sądownictwa nad mieszczanami i jego odpowiedzialności przed sądem króla⁶. Rok powstania omawianego dokumentu nie jest znany. W jego szesnastowiecznym potwierdzeniu znajdujemy fragmenty treści pochodzące z obydwu przywilejów lokacyjnych (1392 i 1425). Przyjmując zasadnie, że Paweł Kamieniecki przedstawił kopię pierwotnego dokumentu wójtowskiego⁷, za datę jego powstania można uznać 1425 r. albo lata po nim bezpośrednio następujące, na 1434 r. kończąc. Założenie to opiera się na dwóch spostrzeżeniach. Po pierwsze, z przywileju czternastowiecznego zaczerpnięto *passus* dotyczący wyjęcia mieszczan spod prawa polskiego i ruskiego. Po drugie, z przywileju piętnastowiecznego pochodzi hierarchia urzędników ziemskich, których jurysdykcji przestali podlegać miesz-

² Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Metryka Koronna, *Księgi wpisów (Inscriptiones)*, edycja cyfrowa, red. S. Górczyński [dalej: MKI], t. 20, k. 25v–26v. Edytowany dokument dalej cytowany jako: *Dokument 1502*.

³ *Matricularum Regni Poloniae Summaria* [dalej: MRPS], pars III, Warszawa 1908, poz. 630. Pod tym numerem w wydawnictwie znajduje się streszczenie dokumentu króla Aleksandra dla Pawła Kamienieckiego z Pomianowa z 1504 r., będącego potwierdzeniem właściwego przywileju wystawionego w 1502 r. (MRPS, pars III, Warszawa 1908, poz. 628). Zob. wykorzystanie obydwu dokumentów – R. Szczygieł, *Miasto w późnym średniowieczu*, s. 45.

⁴ R. Szczygieł, *Miasto w późnym średniowieczu*, s. 45, przyp. 125. Autor, podając proweniencję źródła, podał błędną numerację kart, na których zanotowano treść dokumentu.

⁵ *Dokument 1502*, k. 25v.

⁶ ZDM, nr 2547, 2565.

⁷ *Dokument 1502*, k. 25v.

czanie chełmscy. Dokument z 1502 r. wymienia wojewodów, kasztelanów, starostów, sędziów, podsędków i ich ministeriałów, nadając im taką kolejność, jak w dokumencie z 1425 r., zgodnie z porządkiem obowiązującym na ziemiach ruskich po wprowadzeniu tam prawa polskiego⁸.

Oryginał dokumentu Władysława Jagiełły dla wójta dziedzicznego Chełma nie zachował się, spłonął w nieznanym nam czasie i okolicznościach (być może podczas najazdu tatarskiego na Chełm w 1500 r.⁹), co spowodowało, że Paweł Kamieniecki z Pomianowa zwrócił się do króla Aleksandra z prośbą o nowy przywilej na wójtostwo chełmskie. Monarcha, przychylając się do petycji, powołał komisarzy, którzy na podstawie zeznań świadków przedstawili na piśmie opinię w sprawie uposażenia wójtowskiego. Stała się ona podstawą do wystawienia nowego dokumentu dla Pawła Kamienieckiego, w którym określono prawa i przywileje gospodarcze wójta chełmskiego¹⁰. Dokument został wydany z datą 29 sierpnia 1502 r. i opatrzony pieczęcią sygnetową króla Aleksandra¹¹. Dwa lata później, w 1504 r., władca potwierdził postanowienia wcześniejszego przywileju i transumując jego treść, wystawił kolejny, tym razem z pieczęcią większą koronną¹².

Przywilej Aleksandra Jagiellończyka z sierpnia 1502 r. powstał także z potrzeby prawnego uregulowania wójtowskich dochodów i własności, bowiem już w listopadzie 1503 r. władca wystawił kolejny dokument, w którym zezwolił staroście chełmskiemu Jerzemu Krupskiemu z Orchowa na wykup wójtostwa z rąk Pawła Kamienieckiego¹³. Do sfinalizowania transakcji mogło jednak nie dojść; Kamieniecki występuje z tytułem wójta chełmskiego jeszcze w 1513 r.¹⁴, w przeciwieństwie do Jerzego Krupskiego. W takiej sytuacji zrozumiałe byłyby starania Pawła Kamienieckiego o kolejne potwierdzenie przez króla jego dochodów, zakończone sukcesem w 1504 r. Źródła z epoki pozwalają również na stwierdzenie, że wójtostwo chełmskie na początku XVI w. było podzielone pomiędzy kilku właścicieli i starosta chełmski ewentualnie chciał wykupić z rąk Pawła

⁸ Korzystamy dla naszych potrzeb z argumentów R. Szczygła, który fakt wystawienia drugiego dokumentu lokacyjnego dla Chełma w 1425 r. uzasadniał m.in. zmienioną rzeczywistością prawnoustrojową ziemi chełmskiej po wprowadzeniu w niej prawa polskiego (R. Szczygieł, *Miasto w późnym średniowieczu*, s. 43).

⁹ R. Szczygieł, *Miasto w późnym średniowieczu*, s. 49.

¹⁰ *Dokument 1502*, k. 25v i nast.

¹¹ *Ibidem*, k. 26v.

¹² MKI, t. 21, k. 48–49.

¹³ MKI, t. 20, k. 115v.

¹⁴ MKI, t. 26, k. 274. Tutaj jako Paweł Pomianowski, tożsamy z Kamienieckim.

Kamienieckiego tylko jego część¹⁵. Sprawa ta wymaga dalszych, pogłębionych badań.

Oryginału dokumentu króla Aleksandra z 1502 r. nie znamy. Jego treść zachowała się w cytowanych już dwóch odpisach oblatowanych w księgach Metryki Koronnej. Przywilej miał szczególny status, jeśli można tak powiedzieć, ponieważ z racji ewentualnego wykupu wójtostwa przez starostów chełmskich nie traktowano go jako dokumentu służącego miastu. W związku z tym nie znajdziemy go ani wśród dokumentów miejskich podawanych królom polskim do konfirmacji¹⁶, ani w ich inwentarzach sporządzanych przy innych okazjach¹⁷. Dyplom, stanowiąc własność wójta dziedzicznego, przechowywany był zapewne w jego prywatnym archiwum.

Porównanie dokumentu króla Aleksandra z wystawionym przez Władysława Jagiełłę w zakresie skali transumptu treści jest niemożliwe. Niewątpliwie jednak kancelaria monarsza oparła się w szesnastowiecznym potwierdzeniu praw wójta chełmskiego na odpisie oryginalnego przywileju, który wystawiono 100 lat wcześniej oraz na fragmentach obydwu dokumentów lokacyjnych miasta Chełma, dodając do nich części bardziej sformalizowane i rozbudowane, wykorzystywane od czasów Kazimierza Wielkiego w przywilejach lokacyjnych i donacyjnych królów polskich¹⁸. Interesujący nas dokument otwierała inwokacja z następującą po niej areną. Intytulacja królewska i promulgacja w odpisie Metryki Koronnej zostały zastąpione skróceniem (*Alexander, Dei gratia rex Poloniae necnon terrarum etc., significamus tenore presencium etc.*). W narracji podkreślono prośbę Pawła Kamienieckiego skierowaną do króla Aleksandra o wystawienie nowego dokumentu na wójtostwo chełmskie, wskazano na okoliczności utraty pierwotnego przywileju i opisano działania podjęte przez komisję królewską w celu ustalenia prerogatyw wójta. Te zaś zawarto w dyspozycji dokumentu. W pierwszej kolejności podano dochody i korzyści, które otrzymał z racji posiadanego urzędu, powołując się przy tym na ich dawność (*ab antiquo*). Wątpliwości co do stanu posiadania

¹⁵ MKI, t. 58, k. 61 (*de manibus nobilis [pozostawione wolne miejsce] Zoltanska ac aliorum...*).

¹⁶ Archiwum Państwowe w Lublinie, *Akta miasta Chełma* [dalej: AmCh], sygn. 1, k. 58–58v.

¹⁷ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Metryka Koronna, *Lustracje dz. XVIII*, edycja cyfrowa, red. S. Górczyński, t. 47, k. 24–26v (Lustracja z 1616 r.); AmCh, sygn. 24, k. 1v i nast. (odpis Lustracji z 1789 r.).

¹⁸ Dotyczy to fragmentu z k. 26: *Aduocaciam predictam cum vniuersis et singulis pertinentiis suprascriptis villam quoque Zoltancze et campum Voluinow cum omnibus et singulis censibus, cmethonibus...*

wójta chełmskiego wyjaśniono na podstawie dostępnych dokumentów i zeznań świadków. Następnie wymieniono obowiązki wójta w zakresie powinności wojskowych względem monarchy. Dyspozycję kończyło powtórzenie postanowień zawartych w przywilejach lokacyjnych miasta Chełma, przy czym rozszerzono je na mieszkańców wsi Żółtańce i Wolwinów, należących do uposażenia wójtowskiego.

Dokument króla Aleksandra z 1502 r. dla Pawła Kamienieckiego z Pomianowa jest jednym z kilku dyplomów powstałych od schyłku XIV w. do końca lat czterdziestych XVI w., na podstawie których możliwe jest odtworzenie początków i pierwszego stulecia istnienia urzędu wójtowskiego w Chełmie. Źródła te nie zostały dotąd zbadane wnikliwie, a artykuły autorstwa Ryszarda Szczygła i Henryka Gmiterka, dotyczące początków miasta po lokacji na prawie magdeburskim¹⁹, należy traktować wyłącznie jako wstęp do dyskusji naukowej nad wójtostwem dziedzicznym w Chełmie.

---

¹⁹ H. Gmiterek, *op. cit.*, s. 51–66; R. Szczygieł, *Miasto w późnym średniowieczu*, s. 27–49.

ANEKS

29 sierpnia 1502, Mińsk

Aleksander, król polski, na prośbę wójta dziedzicznego miasta Chełma Pawła Kamienieckiego z Pomianowa, odnawia przywilej na wójtostwo chełmskie.

Or.: Nieznany.

Obl.: 1) AGAD w Warszawie, Metryka Koronna, *Księgi wpisów (Inscriptiones)*, t. 20, k. 25v–26v. Data dzienna wpisu nieznana, tytuł: *Privilegium super advocatiam Chelmensem*;

2) AGAD w Warszawie, Metryka Koronna, *Księgi wpisów (Inscriptiones)*, t. 21, k. 48–49. Data dzienna wpisu nieznana, tytuł: *Translatio literarum de minori in maius sigillum privilegium advocati Chelmensis ratificancium*.

Reg.: *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, pars III, Warszawa 1908, poz. 628, 630.

Lit.: R. Szczygieł, *Miasto w późnym średniowieczu. Lokacja na prawie niemieckim*, w: *Chełm i chełmskie w dziejach*, red. R. Szczygieł, Chełm 1996, s. 45.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Regia dignitas et omnium principantium auctoritas tanquam universorum sibi subiectorum debitorum atque personam nostram solum comodari consuevit negociis et ordinationibus novis verum etiam vetustis casu quocunque sine labentibus sine insertis negotiis aut in nichilum redactis restauracionis [...]ª prestitura est. Proinde nos Alexander, Dei gratia rex Poloniae necnon terrarum etc., significamus tenore presencium etc., quia nobilis Paulus Camieniczki de Pomianow, advocatus Chelmensis¹ coram nobis exposuit licet certum privilegium sub titulo serenissimi olim Wladislai regis², avi nostri, in et super advocatiam predictae civitatis nostre Chelm habuerit, tamen quia illud ignis incendio conflagratum fuerit, propter quod supplicavit nobis, ut novum ei privilegium super eandem advocatiam dare dignaremur. Cuius nos permoti petitionibus volens ei super hoc de iusticie remedio providere certos nostros ad rei huius veritatem ferendam commissarios deputaveramus, qui tandem probacionibus ex fidedignorum testimoniis medio corporali iuramento receptis, nobis debitam rei verita-

ª Fragment nieczytelny.

¹ Bliżej nieznany.

² Władysław II, król polski w latach 1386–1434.

tem ex testimonio testium conscriptam patentibus litteris significarunt, unde nos de singulari gratia et virtute regiis nostris deque testimoniis superius memoratis, presens privilegium novum super advocaciam predictam in civitate Chelmensem nostram eidem Paulo de Pomianow advocato Chelmensem ipsiusque successoribus dandem duximus, damusque presentibus decernens eorum ad eandem advocaciam consueverunt pertinere ac perpetuo et eviterne pertinebunt | -et ne- |^b fundus et reditus infrascripti. Inprimis villa wlgaliter nuncupata Zoltancze³ et campus Wolwinow⁴ cum omnibus pertinentiis et fructibus, ita late, longe et circumferencialiter prout in suis metis ac limitibus ab antiquo consistunt et extenduntur. Item duo lanei inter laneos civitatis, quos aduocatus ex antiquo tenere consuevit. Item sextus denarius de censibus civitatis terciusque de omnium re iudicata. Item balneum civile seu *gmiine* censusque de eo proveniens annui et septimanales integri, preter quod balneum nullum privatum balneum quispiam in ibi hebere poterit. Item camere seu instito mercatorum, sutorum, carnificum et aliorum artificum cum omnium earum proventu annuo. Item piscina Kostkow⁵ cum molendino et universis eius emolumentis, in quo molendino civibus et quibusvis aliis hominibus et quibusvis aliis libertatem concedimus cuiuslibet, qua generis grana molendi probatum. Insuper accipamus coram commissariis nostris, quia a quolibet salis curru in foro civitatis predictae vendito, aduocatis pro tempore Chelmensem unus grossus dari debeat et solvi consuevit. Item probatum et per testes coram commissariis depositum, quia uniuersi et singuli incole civitatis predictae nobis successoribusque nostris de quolibet laneo culto census unius fertonis pro festo sancti Martini solvere consvenerunt ac ad solvendum de iure et consuetudine obligantur, inquilinum vero aliter solvere consvenerunt approbandam in solutionem census predicti consuetudinem decernimus et approbamus presentibus. Item de molendino equestri civili vidimus quidem in copia papirea ac simplici tanquam de privilegio antiquo sumpta, illud etiam cum molimentis advocato donatum verum, quia testes de eodem non concordarunt, sed se ad copiam illam privilegii referebant, que privata cartha erat carens omnium robore et vigore. Iccirco de molendino equestri nihil certum decernimus in presenciarum, sed reliqua omniam superscripta probata decernimus ad fundum aduocatie pertinere decernens. Advocaciam predictam cum universis et singulis pertinentiis suprascriptis villam quoque Zoltancze et campum Voluinow cum

^b Przekreślenie.

³ Żółtańce, wieś w powiecie chełmskim.

⁴ Wolwinów, dawniej nazwa terenowa, obecnie dzielnica Chełma.

⁵ Niezidentyfikowany.

omnibus et singulis censibus, cmethonibus, laboribus, fructibus vtilitalibus, redditibus et proventibus ac prediis, agris, pratis, campis cultis et incultis, pascuis, segetibus, seminibus, frumentibus, alodiis, areis oreis, curiis, ortis, ortulanis, tabernatoribus, inquilinis, oneribus, honoribus, firmitiis, borris, silvis, gais, rubetis, quercetis, mellificiis et molle ex eis prouenientis, fluuiis, fluminibus, torrentibus, aquis et earum decursibus, molendinis et eorum emolimentis, piscinis, piscaturis, piscibus vniuersisque et singulis utilitatibus, fructibus et obventionibus ad villam ipsam ex antiquo pertinentibus coram predictae aduocatie. Iter ipsum Paulum Camieniieckii de Pomianow advocatum Chelensem ipsiusque in advocacia eadem successores legitimos cum universisque aliis commoditatibus ad eandem advocaciam ex antiquo spectandum, ita late, longe et circumferencialiter prout ipsa advocacia est distincta et limitata ac cum omnium iure dominio et proprietate prout eam ipse Paulus et sui antecessores tenere, habere et possidere consvenerunt tenendam, habendam, possidendam et utifruendam pacifice in perpetuum ac nostro successoribus que nostrorum accedendum consensu vendendum, donandum, communitandum, alienandum et in suos secessorumque suorum usus. Beneplacitas convertendam in eum, de qua advocacia prefatus Paulus et sui successores ad quamlibet expendendum generalem |-nobis et nostris successoribus-|^c cum una hasta et duabus sagittariis, alias sic uti ex antiquo consvenerunt, nobis successoribusque nostris firmiter debeant. Preterea conformamus civitatem eandem nostram, civitatibus et opidis aliis nostris subditorumque nostrorum, quemadmodum prout non dubitamus ex antiqua fundationem ius habuit Theutonicum, sic nos eam de iure Polonico, Ruthenico ac quouis alio in ius Theutonicum, quod Maiidemburgensem dicitur transferimus perpetuo duraturum. Removemus ibidem omnia et singula iura Polonica et Ruthenica modasque ac consvetudines universas, que ipsum ius Theutonicum plerumque consvenerunt perturbare. Eximimus insuper et perpetuo deberamus omnes et singulos dicte civitatis ac Zoltancze et Voluvinow incolas presentes et futuros ab omnium iurisdictionem et potestatem omnium et singulorum Regni nostri palatinorum, castellanorum, capitaneorum, burgrabiorum, iudicum, subiudicum ceterorumque dignitariorum et officialium nostrorum et ministerialium eorundem, ut coram ipsis aut ipsorum aliquo pro causis tam magnis, quam parvis puta furti vicendii sanguinis mutilacionis verberacionis et aliis quibuscumque enormibus casibus atque excessibus cittati minime comparere, respondere seu aliquas penas solvere tenebuntur, sed tantum coram advocatione seu advocatis proprie Chelensem advocaciam ipsam possidendam respondebunt. Aduocatus

^c Przekreślenie.

vero ipsum seu aduocati, aduocatie ipsius possessores si cuiquam in aliquo rei et presertim si in reddenda iusticia negligens et culpables essent coram nobis dumtaxat seu cui eos specialibus litteris nostris commiserimus iudicandos nostris litteris citati comparere respondereque sint asstricti. Cui advocato seu advocatis pro tempore existentibus, damus et concedimus omnimodam facultatem omnes et singulas causas predictas et quaslibet alias in limitibus seu granitiebus civitatis ac villarum et campi predictorum iudicandi, cognoscendi, diffiniendi eosque, quos ius puniendos decernet mulctandi et puniendi sicut iuris eiusdem Theutonicii constitutio ordinatioque in omnibus suis punctis, clausulis, sententiis, condicionibus, posicionibus, capitulis et articulis postulat et requisit iuribus nostris semper saluis, que omniam premissa decernimus perpetuo duratura tenore presencium mediante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum anularis presentibus litteris manu nostra subscriptis est appensum. Datum in Minsko, feria secunda decolacionis Sancti Johannis Baptiste, anno Domini millesimo quingentesimo secundo, Regni vero nostri primo. Presentibus ibidem generosis Johanne Polak castellano Gneznensi et capitaneo Miedzyrzeczensi⁶, Johanne Hynek succamerario Lanczicienski⁷, Stanislaw Schaffraniecz succamerario curie nostre⁸, Vincencio Swidwa de Schamotuli⁹, Johanne de Pilcza¹⁰, Stanislaw Lanczkoruski de Brzeznie¹¹, Johanne et Procopio de Ossolin germanis¹², Johanne et Johanne de Buczacz

⁶ Jan Polak Karnkowski h. Junosza, kasztelan gnieźnieński w latach 1502–1503 (Urzednicy wielkopolscy XVI–XVIII wieku. Spisy, oprac. A. Bieniaszewski, Wrocław 1987).

⁷ Jan Hynek z Umienia, podkomorzy łączycy w latach 1500–1508 (Urzednicy województwa łączycykiego i sieradzkiego XVI–XVIII wieku. Spisy, oprac. E. Opaliński, H. Żerek-Kleszcz, Kórnik 1993).

⁸ Stanislaw Szafraniec h. Sarykoń z Pieskowej Skaly, podkomorzy nadworny w latach 1502–1506 (Urzednicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII wieku. Spisy, oprac. K. Chłapowski, S. Ciara, Ł. Kądziela, T. Nowakowski, E. Opaliński, G. Rutkowska, T. Zielińska, Kórnik 1992).

⁹ Wincenty Świdwa z Szamotuł (Szamotulski) h. Nałęcz, † 1528, starosta lwowski 1496, kasztelan gnieźnieński 1518–1528, starosta krasnostawski 1516–1525 (Urzednicy wielkopolscy XVI–XVIII wieku. Spisy, oprac. A. Bieniaszewski, Wrocław 1987).

¹⁰ Jan z Pilczy (Pilecki) h. Leliwa, † 1527, dworzanin królewski, starosta lubelski 1514–1527 (Urzednicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku. Spisy, oprac. W. Kłaczewski, W. Urban, Kórnik 1991).

¹¹ Stanislaw Lanckoroński z Brzeznie h. Zadora (ok. 1465–1535), podczaszy sandomierski w latach 1505–1519 (Urzednicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy, oprac. K. Chłapowski, A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1993).

¹² Jan Ossoliński h. Topór, † 1504, dworzanin królewski, podkomorzy lubelski 1504; Prokop Ossoliński h. Topór, † 1532, podstoli lubelski 1507–1518, chorąży lubelski 1518–1532 (Urzednicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku. Spisy, oprac. W. Kłaczewski, W. Urban, Kórnik 1991) – bracia rodzeni, synowie Andrzeja z Ossolina i Balic (W. Dworzaczek, Genealogia, t. 2, Warszawa 1951).

germanis¹³, Johanne de Sprowa capitaneo Opoczniensi¹⁴, Georgio Crupski capitaneo Chelmensis¹⁵, Janussio de Swirczow¹⁶ et aliis quampluribus curiensis nostris fidedignis ad premissa testibus fidelibus dilectis. Datum per manus venerabilis Johannis de Lassko supremi secretarii nostri¹⁷. Relatio eiusdem Johannes de Lassko.

BIBLIOGRAFIA

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Główne Akt Dawnych, Metryka Koronna, *Księgi wpisów (Inscriptiones)*, t. 20.
Archiwum Główne Akt Dawnych, Metryka Koronna, *Lustracje dz. XVIII*, t. 47.
Archiwum Państwowe w Lublinie, AmCh, sygn. 24.

Źródła drukowane

Matricularum Regni Poloniae Summaria, pars III, Warszawa 1908.
Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 8, wyd. I. Sułkowska-Kurasiowa, S. Kuraś, Wrocław 1976.

Opracowania

Dörflerówna A., *Buczacki Jan*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 3, Kraków 1937.
Dworzaczek W., *Genealogia*, t. 2, Warszawa 1951.
Gmiterek H., *W czasach Rzeczypospolitej szlacheckiej*, w: *Chełm i Chełmskie w dziejach*, red. R. Szczygieł, Chełm 1996.
Jop R., *Zarys dziejów kancelarii miasta Chełma w XVII–XVIII w.*, „Rocznik Chełmski” 1998, 4.
Skibiński S., *Losy akt i archiwów chełmskich*, „Ziemia Chełmska” 1961, 1.
Szczygieł R., *Jagiellońska lokacja Chełma*, „Kamena” 1992, 3/4.

¹³ Jan Andrzej Buczacki h. Abdank, † 1509, dworzanin królewski 1502, podczaszy królewski 1504 (A. Dörflerówna, *Buczacki Jan*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 3, Kraków 1937); Jan Feliks Buczacki h. Abdank, † 1507/9, dworzanin królewski 1503, krajczy królewski 1509 – bracia rodzeni, synowie Jakuba, wojewody podolskiego i Anny ze Sprowy (W. Dworzaczek, *Genealogia*, t. 2, Warszawa 1951).

¹⁴ Jan Odrowąż ze Sprowy h. Odrowąż, starosta opoczyński w latach 1478–1513 (*Urzednicy województwa łączyckiego i sieradzkiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Opaliński, H. Żerek-Kleszcz, Kórnik 1993).

¹⁵ Jerzy Krupski z Orchowa h. Korczak, starosta chełmski w latach 1502–1505 i 1519–1521 (*Urzednicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. H. Gmiterek, R. Szczygieł, Kórnik 1992).

¹⁶ Janusz Świerczowski h. Trąby, m.in.: starosta trembowelski w latach 1507–1528, kasztelan biecki w latach 1515–1521, kasztelan wiślicki w latach 1521–1528, starosta lubelski w latach 1527–1528, † 1528 (W. Dworzaczek, *Genealogia*, t. 2, Warszawa 1951).

¹⁷ Jan Łaski h. Korab, sekretarz wielki (duchowny) w latach 1502–1503 (*Urzednicy centralni i nadworni*).

- Szczygieł R., *Miasto w późnym średniowieczu. Lokacja na prawie niemieckim*, w: *Chełm i Chełmskie w dziejach*, red. R. Szczygieł, Chełm 1996.
- Urzednicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Chłapowski, S. Ciara, Ł. Kądziela, T. Nowakowski, E. Opaliński, G. Rutkowska, T. Zielińska, Kórnik 1992.
- Urzednicy wielkopolscy XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. A. Bieniaszewski, Wrocław 1987.
- Urzednicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. H. Gmitek, R. Szczygieł, Kórnik 1992.
- Urzednicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. W. Kłaczewski, W. Urban, Kórnik 1991.
- Urzednicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Chłapowski, A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1993.
- Urzednicy województwa łęczyckiego i sieradzkiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Opaliński, H. Żerek-Kleszcz, Kórnik 1993.
- Zimmer B., *Miasto Chełm. Zarys historyczny*, Warszawa 1974.

ABSTRACT

The document for an unknown by his name *wójt* (*advocatus hereditarius*) of Chełm, living at the turn of the 14th and the 15th century did not survive to our times. It burned during unknown time and circumstances. At the beginning of the 16th century Paweł Kamieniecki of Pomianów, the *wójt* of Chełm, approached Alexander Jagiellończyk, the king of Poland, about renewing the privilege. On 29 of August 1502 the ruler, having acceded to the request, issued a new privilege for the *wójt* of Chełm. The article contains the edition of the privilege.

Key words: *wójt* (*advocatus hereditarius*) of Chełm, Paweł Kamieniecki of Pomianów, Middle Ages, diplomatics

NOTA O AUTORZE

Robert Jop – doktor nauk humanistycznych (2001), w latach 2002–2015 adiunkt w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii UMCS w Lublinie, obecnie pracownik Archiwum Państwowego w Lublinie. Zainteresowania badawcze: dyplomatyka, edytorstwo źródeł historycznych, genealogia, geografia historyczna. Autor książki *Środowisko urzędnicze kancelarii grodzkich w Chełmie, Lublinie i Krasnymstawie w II połowie XVII w.*, wydawca m.in. staropolskich metryk parafialnych Wojnicza i Łęcznej (2006–2007), dokumentu lokacyjnego Sandomierza (wspólnie z Tomisławem Giergielem, 2015), autor artykułów z zakresu dyplomatyki, genealogii i geografii historycznej.